

prof. zwyczaj. dr Józef Flik

dziedzina: sztuki plastyczne

dyscyplina: konserwacja i restauracja dzieł sztuki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Sztuk Pięknych

dnia 30.05.2019

Recenzja oraz ocena osiągnięć artystyczno – konserwatorskich, naukowo – dydaktycznych i organizacyjnych Pani dr Małgorzaty Nowalińskiej w związku z ubieganiem się o stopień doktora habilitowanego sztuki.

Zleceniodawca recenzji: Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki.

Pismo z dnia 13.05.2019 r. informujące o wyznaczeniu mojej osoby przez Centralną Komisję na recenzenta Komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pani dr Małgorzaty Nowalińskiej /WK i RDS – 521-1/ 2019

- dokumentacja złożona przez habilitantkę
- autoreferat
- dyplom doktora sztuk plastycznych
- dane osobowe
- dorobek realizacji konserwatorskich i artystycznych, dydaktycznych, naukowych i organizacyjnych

Publikacja: ***O sztuce kopiowania – studia inspirowane badaniami powtarzalności przedstawień Hodegetrii Krakowskich 1400-1550*** wyd. Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Kraków 2019.

Dane habilitantki:

Pani dr Małgorzata Nowalińska urodziła się 27 maja 1982 r. w Krakowie. Po ukończeniu w 2001 r. Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie rozpoczęła studia na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Studia ukończyła z oceną celującą w 2007 roku broniąc pracy magisterskiej „Rozwarstwianie dwóch malowideł zdobiących północne wrota diakońskie nieistniejącego ikonostasu w Opace” obecnie własność Muzeum Zamku w Łańcucie pod kierunkiem Pani dr hab. Marii

Lempart-Geratowskiej. W 2007 bezpośrednio po studiach podjęła na swoim Wydziale studia doktoranckie, realizując pracę pt. „*Rozwarstwianie malowideł awersu prawego skrzydła gotyckiego tryptyku z Łącka, przemalowanego w wieku XVII, przyczynkiem do badań techniki i technologii dekoracji patronowej na folii metalowej. Metody powielania ornamentów w gotyckim malarstwie tablicowym Małopolski*” Pracę tę obroniła w 2012 roku. Opiekunem naukowym była Pani prof. Małgorzata Schuster – Gawłowska, natomiast recenzje wykonali Pani prof. Maria Ostaszewska i Pan prof. dr hab. Jerzy Gadomski.

W 2013 roku Pani dr Małgorzata Nowalińska została zatrudniona w Pracowni Konserwacji Malowideł Sztalugowych na Płótnie w Katedrze Konserwacji i Restauracji Malowideł Sztalugowych na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych na stanowisku asystenta, a od roku 2015 na stanowisku adiunkta.

Ocena autoreferatu

Pani dr Małgorzata Nowalińska w jedenastostronicowym autoreferacie w interesujący i sugestywny sposób przekazuje istotę swej drogi studenckiej i uczelnianej w zakresie dydaktyki oraz zdobywania poszczególnych stopni naukowych, a także czynności organizacyjnych.

Ogarnięta prawdziwą pasją młodego naukowca po prostu chce nam przybliżyć swoją sylwetkę jako artysty konserwatora dzieł sztuki i dydaktyka prowadzącego zajęcia i ćwiczenia oraz prace magisterskie i dyplomowe. Habilitantka jest świadoma, że dyscyplina, którą uprawia wymaga interdyscyplinarnej wiedzy zarówno w praktyce konserwatorskiej jak i w działalności naukowo – badawczej z jednoczesnym zastosowaniem najnowszych metod i technik badawczych służących identyfikacji dzieł sztuki.

Wymaga to ciągłego podwyższania kwalifikacji. Autorka stwierdza, że już sam wybór tematu pracy magisterskiej i doktorskiej dał początek realizacji szczególnych zainteresowań warsztatem malarskim dzieł sztuki.

W kontaktach z młodzieżą jest bezpośrednia i zarazem wymagająca, gdy przekazuje jej własne doświadczenia i umiejętności.

Jej zaangażowanie w sprawy badawcze i wydawnicze oraz konserwatorskie związane z grupą obrazów Matki Boskiej z Dzieciątkiem typu Hodegetrii Krakowskich jest bezgraniczne i wyjątkowe. Moją szczególną uwagę jako recenzenta zwraca Jej szacunek w stosunku do pracy starszych kolegów, a szczególnie profesorów z którymi wszechstronnie stara się współpracować. Podziwiam zaangażowanie habilitantki w powstanie kolejnych pięknie wydanych i interesujących tomów publikacji, których jest współautorką.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

To publikacja habilitantki pt. *„O sztuce kopiowania. Studia inspirowane badaniami powtarzalności przedstawień Hodegetrii Krakowskich 1400 – 1550”*, wyd. Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Kraków 2019.

Jest to książka pięknie wydana (jak zawsze w wydawnictwie ASP Kraków). Publikacja zawiera 463 stron, w tym 347 ilustracji, 291 pozycji bibliograficznych, 28 publikacji on-line, 948 przypisów. Przedstawione liczby są pozytywnie porażające i świadczą o olbrzymiej pracy autorki włożonej w tą publikację.

Jest to po prostu dzieło na wysokim poziomie merytorycznym. Poziom naukowy książki wyróżnia bogato ilustrowana i skomplikowana problematyka budowy technicznej obrazów poczynając od rysunku pędzlem kredą kolorową, bądź wykonanie tzw. przepróchy oraz rysunek wykonany stylusem metalowym, aż do skomplikowanych warstw podmalowań i warstw wykończeniowych.

Autorka wspaniale rozwiązuje te problemy z punktu widzenia kopisty – konserwatora zainteresowanego technicznymi aspektami twórczości danych mistrzów. Od dawna również uważam, że dzięki kopiowaniu odsłaniamy wiele malarskich problemów technicznych, przede wszystkim autorskich, które normalnie są mało zauważalne. Przedstawione do oceny opracowanie szeroko i głęboko uzasadnia potrzebę kopiowania w celu rozpoznania zasad funkcjonowania techniki i technologii dawnych warsztatów malarskich. Chociaż na razie jak twierdzi autorka praca ta dotyczy pierwszych etapów wytwarzania kopii to rodzi konieczność kontynuowania podjętego tematu w sensie dodatkowego poszerzenia go w przyszłości o głębszą analizę warstwy malarskiej oraz warstw wykończeniowych w postaci złoczeń, srebrzeń i dekoracji wpływających na wygląd końcowy obrazu. W czasie przeszłym kopiowanie nie było niczym wyjątkowym podczas gdy, dzisiaj często oceniane jest pejoratywnie. Kopie były szczególnie w XV i XVI wiekach pożądane przez zamawiających. Habilitantka twierdzi, że w przypadku krakowskich obrazów Hodegetrii niekiedy zachowane kopie są jedynymi śladami utraconych na zawsze oryginałów.

W sumie jest to monografia będąca wynikiem wieloletnich zmagani autorki, która ustaliła podstawowe i najbardziej typowe cechy wielu warsztatów z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych. Inspiracją do napisania dzieła były wieloletnie badania obrazów Hodegetrii Krakowskich w których uczestniczyła autorka w zespole z dr hab. Anna Sękowską.

Ocena osiągnięć artystyczno – konserwatorskich, twórczych i naukowych.

Habilitantka podkreśla, że będąc w roli dydaktyka i naukowca czynnie pracuje jako konserwator dzieł sztuki. Samodzielnie przeprowadziła konserwację około 100 obrazów. Są to wyjątkowo cenne dzieła często z kolekcji prywatnych, na przykład Wojciecha Kossaka, Tadeusza Makowskiego, Wojciecha Weissa, Leona Wyczółkowskiego, Jacka Malczewskiego i Wacława Taranczewskiego. W tej liczbie są także dzieła malarstwa z okresu wcześniejszego od XV do XVII wieku. Pracuje w myśl naczelnej zasady, że wytrawny konserwator nie liczy lat obiektu ale jego znaczenie dla kultury polskiej i światowej. Są jednak takie czynności konserwatorskie, które stawiają habilitantkę w rzędzie najlepszych specjalistów. Myślę tutaj o arcytrudnej specjalności rozwarstwiania dwóch warstw malowideł np. z kościoła Mariackiego w Krakowie. Czynności konserwatorskie zawsze były u Niej ściśle powiązane z badaniami technologicznymi w których udział habilitantki polegał z reguły na współkoordynacji badań analitycznych.

W pracach zespołowych udział Pani dr Małgorzaty wynosił zazwyczaj 50%.

Nowoczesne badania analityczne, nieinwazyjne wykonywali specjaliści wydziałowi pod kierunkiem pani dr Marii Rogóż. Od wyników tych arcyważnych analiz często zależał zakres prac konserwatorsko – artystycznych.

Najlepszym przykładem były badania porównawcze obrazów z cyklu Hodegetrii Krakowskich, które autorka publikacji miała możliwość prowadzić jednocześnie wykonując skomplikowane czynności konserwatorskie, często w zespole z Panią dr hab. Anną Sękowską. Duże wrażenie wywarły na mnie opracowania monograficzne dwunastu obrazów w publikacji „Hodegeterie Krakowskie 1450-1490) t. II praca zbiorowa w których brała udział habilitantka pod red. Pani prof. Małgorzaty Schuster – Gawłowskiej oraz Pani dr hab. Marty Lempart-Geratowskiej. Wydawnictwo ASP Kraków, Kraków 2017.

Skrzydła gotyckiego tryptyku z Łącka Dzieje, badania, konserwacja, dekoracje patronowe opracowane przez Jerzego Gadowskiego, Małgorzatę Nowalińską i Ewelinę Parzych CSFN, Wydawnictwo ASP w Krakowie, Kraków 2013.

Jest to wspaniałe 298 stronicowe opracowanie o charakterze interdyscyplinarnym z 111 wspaniałymi ilustracjami i 184 pozycjami bibliograficznymi. Habilitantka podjęła tutaj temat Rozwarstwiania malowideł awersu prawego skrzydła gotyckiego tryptyku z Łącka. Na uwagę zasługuje także udział Pani dr Małgorzaty w Komitetach redakcyjnych oraz Radach naukowych czasopism konserwatorskich. W sumie doliczyłem się 7 pozycji związanych z redakcją publikacji zbiorowych, dotyczących wspomnianych Hodegetrii, 3 pozycje prac

magisterskich z lat 2016 – 2018 oraz materiały pokonferencyjne – Studia i materiały z Sesji Naukowej Studentów Konserwacji i Restauracji - Publikacja zbiorowa Kraków 2016.

Monografia J. Wyszyńskiej „Metody konserwacji malowideł dwustronnie malowanych na płótnie, Kraków 2017. Udział w wielu wystawach plastycznych to bardzo istotne wydarzenie związane z upublicznianiem wiedzy i czynności artystycznych. Habilitantka czynnie uczestniczyła w tych arcyważnych pokazach publicznych. Wymienię tutaj zaledwie kilka wystaw. Wystawa zbiorowa – Polska Sztuka Konserwacji zorganizowana przez Międzyuczelniany Instytut Konserwacji w Pałacu Sztuki w Krakowie (2015) pod patronatem Prezydenta RP. Prezentacja obrazu Matki Boskiej z Dzieciątkiem w trakcie prac konserwatorskich wraz z dr hab. Anną Sękowską w galerii „4 ściany” w Krakowie w 2014 roku.

Ocena osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych

Po uzyskaniu stopnia doktora w 2013 roku Pani dr Małgorzata Nowalińska rozpoczyna pracę jako asystent w Pracowni Konserwacji Malowideł Sztalugowych na Płótnie w ASP na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, a od roku 2015 jako adiunkt prowadzi zajęcia w ramach ćwiczeń z przedmiotu Konserwacja malowideł na płótnie, dla studentów II, III i IV roku, jak również wykłady na temat tradycyjnych i współczesnych metod uzupełniania ubytków warstwy zaprawy oraz rozwarstwiania malowideł sztalugowych.

Podczas zajęć habilitantka dużą wagę przywiązuje do umiejętności przygotowania odpowiedniej dokumentacji z prac konserwatorskich. Uczy opracowywania ogólnych zasad prac pisemnych, łącznie z umiejętnością posługiwania się bibliografią i przypisami. Ten aparat naukowy Pani doktor ma doskonale opanowany co widać w trakcie czytania Jej prac naukowych.

Podziwiam także osiągnięcia habilitantki w zakresie popularyzacji nauki i sztuki. Wygłasza na przykład wykłady okazyjne dla studentów V roku Historii Sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim lub na posiedzeniu Komitetu Nauk o Sztuce Polskiej w Akademii Nauk w Warszawie wspólnie z dr hab. Anną Sękowską.

Z pełnym zaangażowaniem promuje także Akademię Sztuk Pięknych i Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki w wywiadach dla rozgłośni radia Kraków oraz RMF FM lub na stronie Gazety Krakowskiej.

Organizuje wyjazdy naukowe dla studentów pełniąc rolę opiekuna naukowego do krajowych i zagranicznych ośrodków naukowo – artystycznych. Na przykład w 2013 do Florencji w celu

zapoznania się z działaniami pracowni konserwatorskich i najnowszymi realizacjami włoskich konserwatorów dzieł sztuki.

W 2017/2018 sprawuje funkcję promotora pracy mgr Nadii Wywiórskiej, natomiast w 2016/2017 recenzuje prace magisterskie Kingi Zygmunt i Pauliny Kralki. Życie studentów ciągle jest Jej bliskie, np. kiedy sprawuje opiekę merytoryczną przy organizacji konferencji naukowo konserwatorskich, a następnie w czasie redakcji materiałów pokonferencyjnych. W uczelni często sprawuje funkcję redaktora Wydziałowych Serii „*Studia i Materiały wydawnicze Wydziały Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP*”. Szczególnie pragnę wyróżnić tom XXIV pt. „*Nowe pokolenie konserwatorów krakowskich – współpraca międzypokoleniowa*”. Takie tematy nastawiają nas konserwatorów starszego pokolenia optymistycznie.

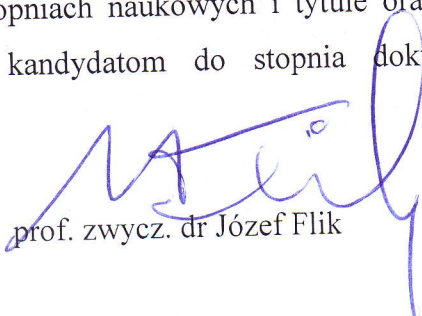
Konkluzja

Jak wynika z przedstawionej przez Panią dr Małgorzatę Nowalińską obszernej i interesującej dokumentacji procesu kształcenia oraz ciągłego doskonalenia własnej wiedzy i umiejętności w zakresie sztuki i nauki konserwatorskiej jest imponująca.

Stawia przed nami wszechstronnie przygotowanego artystę konserwatora i pracownika naukowo – dydaktycznego. Jej osiągnięcia artystyczne, twórcze i organizatorskie stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę konserwacji i restauracji dzieł sztuki, są równocześnie efektywnym przełożeniem na sferę upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek habilitantki należy również bardzo wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Świadczy o tym Jej wyjątkowo szeroka działalność popularyzatorska oraz organizatorska zarówno na uczelni jak i w gremiach towarzyskich na szczeblu miasta oraz naszego kraju.

Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczno- konserwatorskie, twórcze, naukowe oraz dydaktyczne Pani dr Małgorzaty Nowalińskiej w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki

Toruń 30 maja 2018

prof. zwyczaj. dr Józef Flik